

Сан дуг пет милиона година

A Dream of Five Million Years

Text& photo by Svetlana Dingarac

У Србији је недавно пронађен одлично очуван скелет мамута за који се претпоставља да је стар пет милиона година. Шест метара дугачки фосилни остаци јужног мамута, представљају најстарији до сада откривени примерак у овом делу Европе. Због тога постоје велике шансе да археолошки парк Виминацијум, у чијој се непосредној близини мамут налази, у најскорије време постане светска туристичка атракција

The well-preserved skeleton of a mammoth believed to be five million years old was recently discovered in Serbia. The six-metre-long fossil remains of the southern mammoth, are the oldest discovered to-date in this part of Europe. For this reason, there is a strong chance that the Viminacium archaeological park, where the mammoth find was made, could become a world tourist attraction in the near future.

Почетком јуна сензационална вест о открићу пет милиона година старог скелета мамута пронађеног у близини археолошког парка Виминацијум, обишла је читав свет. Све веће новинске агенције објавиле су да су фосилни остаци веома ретке врсте мамута пронађени на дубини од 27 метара приликом радова на површинском копу угља Дрмно код Костолца. Багер је случајно закачио скелет и том приликом оштећена је лобања и део кљова, али је остатак скелета у целости сачуван што представља посебан ексклузивитет. Према облику карлице утврђено је да је скелет припадао женки мамута, високој четири, а дугачкој шест метара, која је тежила неких десетак тона.

Откриће овог јединственог примерка одмах је окупило екипу еминентних стручњака која је под изузетно неповољним временским условима радила на ископавању и конзервацији. Осим археолога са Археолошког института предвођених др Миомиром Кораћем, који је уједно и директор археолошког парка Виминацијум, ту су се нашли представници Природњачког музеја, палеозоолог др Зоран Марковић и виши препаратор Милош Миливојевић, као и екипа Завода за заштиту природе на челу са Срђаном Маринчићем.

— На подручју Србије први пут је пронађен комплетно очуван скелет што ово откриће чини веома значајним за целокупну европску и светску науку!, каже др Зоран Марковић, шеф Геолошког одељења Природњачког музеја у Београду.

Због величине костију и деликатности поступка конзервација је још у току, стручњаци се слажу да ће проћи бар три месеца пре него што остаци мамута буду спремни за посетиоце.

The sensational news that a five-million-year-old mammoth skeleton had been discovered near the Viminacium archaeological park spread across the world in early June. All the major newswires carried the report that the fossil remains of a very rare mammoth species had been discovered at a depth of 27 metres during construction work at a Drmno open-pit coal mine near the city of Kostolac. The excavator accidentally caught the skeleton, damaging the cranium and part of the tusks, but the rest of the skeleton was preserved in its entirety – an exclusive find indeed. The remains belong to the so-called southern mammoth (*Mammuthus meridionalis*), a descendant of tropical ancestors that migrated from northern Africa two million years ago and took up dwelling in the forested areas of southern Europe. Judging from the shape of the pelvis, it was concluded that the skeleton belonged to a female mammoth that was four-metres-tall and six-metres-long and weighed some ten tonnes.

The discovery of this unique specimen immediately rallied a team of distinguished experts who undertook work under highly adverse weather conditions to excavate and conserve the specimen. Apart from archaeologists of the Archaeological Institute led by Dr. Miomir Korać, who is at the same time the director of the Viminacium archaeological park, those participating in the operation also included people from the Natural History Museum, paleozoologist Dr. Zoran Marković and senior preparator Miloš Milivojević, as well as a team from the Institute for Nature Protection Institute headed by Srdjan Marinić.

“In Serbia, this is the first time that a complete and fully preserved skeleton has been discovered, which makes this find very significant for European as well as for world science”, says Dr Zoran Marković, head of the Belgrade Natural History Museum Geological Department.

– Набавили смо средства за конзервацију скелета, пре свега тзв. B72, које Унеско препоручује у случајевима веома значајних открића. Средство је изузетно скупо, а ми смо га добили на основу кредибилитета. Чинимо све како бисмо на најбољи могући начин и у складу са светским стандардима заштитили остатке мамута јер овако епохално откриће управо то и заслужује – рекао нам је др Кораћ.

Планира се изградња посебног објекта за костолачку мамутицу која би скелету пружила неопходну заштиту од атмосферских и других непожељних утицаја, али и да би се на адекватан начин уклопила у надралан пејзаж површинског копа Дрмно. За сада је подигнута тенда која скелет штити од кише и извршена је консолидација околног терена који је због своје природе склон расушивању и лаком осипању што је представљало велики проблем.

Научници се надају да ће моћи да утврде у каквом је амбијенту женка мамута живела, шта је јела и од чега је угинула. Интересантно је напоменути да је очувању скелета допринело и то што у овом делу Србије, која иначе важи за трусно подручје, није било већих тектонских поремећаја.

Иначе, јужни мамут је четврта врста „слона“ која је у прошлости живела на простору Србије. До сада су пронађени остаци степског мамута (*Mammuthus trogontherii*) који је живео у великим стадима пространих травнатих степа, рунастог мамута (*Mammuthus primigenius*), симбола леденог доба, и фосил сродника савременог азијског слона (*Paleoloxodon antiquus*), који је настањивао топле, шумовите регионе дуж великих река централне Европе.

Други најпознатији „српски“ мамут пронађен је пре тринаест година у Кикинди, у глинокопу фабрике „Тоза Марковић“ на дубини од 21 метра. Његова старост процењена је на пола милиона година што га чини „праукумом“ мамутице из Виминацијума. У међувремену, објављено је да се у Рогљевским пивницама код Неготина, у једној од камених кућа за чување вина, налазе кости мамута који је пронађен поред Дунава.

– Три скелета мамута нађена у Србији отварају нам изузетно атрактиван туристички итинерер, такозвани „Пут мамута“ који би ишао од Кикинде преко Виминацијума до Ђердапа – визионарски коментарише др Кораћ.

Према старом веровању слоновима доносе срећу али и богатство и просперитет. Мамутица Вика својом појавом донела је археолошком парку Виминацијум светску славу за само један дан, а велика је вероватноћа да ће ускоро примамити и повећи број домаћих и страних туриста. Жеља свих запослених у Виминацијуму је да се број посетилаца на годишњем нивоу попне са садашњих 60.000 на 300.000. Вика, како је названа мамутица, појавила се у правом тренутку како би помогла да се тај план оствари у што краћем року. ■

Стари римски град и војно утврђење Виминацијум, код Костолца, данас је једна од већих туристичких атракција у Србији. Овде се управо приводе крају грађевински радови на модерном научно-истраживачком, пословном, туристичком и едукативном центру величине 4.000 квадратних метара који је саграђен у стилу типичне римске палате и који се назива „Domus scientiarum Viminacium“. Једна трећина овог здања је намењена истраживачима а 2/3 клијентели којој ће се осим боравка у овом простору омогућити и учешће у археолошким истраживањима. Планирано је да се у оквиру Домуса нађе и музејска поставка богате збирке предмета која је нађена махом приликом ископавања 14.000 римских гробова.

The ancient Roman city and military fort – Viminacium – near the city of Kostolac is today one of Serbia's biggest tourist attractions. Construction work of a modern scientific, research, commercial, tourist and educational centre is nearing completion and when complete, it will cover some 4,000 square metres built in the style of a typical Roman palace that will be called DOMUS SCIENTIARUM VIMINACIUM. One-third of this edifice is intended for research purposes, while two-thirds are for accommodating people who will be able to take part in archaeological excavations. Under the plan, the Domus will also have a museum exhibition of a rich collection of objects mostly found during the excavation of some 14,000 Roman tombs.

Owing to the great size of the bones and the delicate nature of the procedures, conservation work is still ongoing. Experts agree it will be at least another three months before the remains are ready to be viewed by the public at large.

“We have obtained the substances needed for the conservation of the skeleton, primarily so-called B72, as recommended by UNESCO in cases of very important finds. This is a very expensive substance and we were able to obtain it based on our high credibility. We are doing our utmost to protect the mammoth's remains in keeping with international standards because an epochal discovery such as this fully merits it”, explained Dr. Korać.

A special facility for the Kostolac mammoth that will ensure its protection from atmospheric and other negative influences is being planned, one that will also fit into the surreal backdrop of the Drmno open-pit mine. For the time being, a cover has been provided to protect the skeleton from rain and the surrounding terrain has been consolidated, as it is prone to drying up and crumbling and therefore posed a great problem.

Experts hope to determine in what type of environment the female mammoth lived, what she ate and what caused her death. It is noteworthy that the excellent state in which the skeleton was found was to a great extent due to the fact that in this part of Serbia, otherwise described as inclined to seismic activity, there had not been any major earthquakes.

The southern mammoth is the fourth “elephant” species that lived in the remote past in what is present-day Serbia. So far, remains of the steppe mammoth (*Mammuthus trogontherii*) that lived in large herds on the grass-covered steppes, the woolly mammoth (*Mammuthus primigenius*), the symbol of the Ice Age, and fossils of a relative of the present-day Asian elephant (*Paleoloxodon antiquus*) that inhabited the warm wooded regions along major European rivers.

A second “Serbian” mammoth was discovered 13 years ago at a depth of 21 metres in a clay mining site that belongs to the Toza Marković plant in Kikinda. It was assessed as being half a million years old and that makes it “a grandson” of the Viminacium female mammoth. In the meantime, at a place called Rogljevske Pivnice near the city of Negotin, as reported, bones of a mammoth found by the Danube were discovered in a stone house that also served as a wine cellar.

“The three skeletons discovered in Serbia open up possibilities for putting in place a very attractive tourist route – the so-called mammoth trail – that would start in Kikinda, then visit Djerdap via Viminacium”, Dr. Korać comments on his vision.

According to an ancient belief, elephants bring good luck as well as wealth and all manner of prosperity. The female mammoth dubbed “Vika” has brought international fame to the Viminacium archeological park in just one day, and there is a high chance it will soon attract hosts of domestic and foreign guests. Everyone engaged in the Viminacium project hopes to see the number of visitors rise from their current levels of 60,000 to 300,000 annually. Vika, as the mammoth is known at this time, emerged at the right moment so as to “assist” that this plan be realised as soon as possible. ■